

INCONTINENT

LOUISE LABÉ (± 1524-1566) tijdgenote van CLÉMENT MAROT dichtte in een van haar sonnetten:

„Tout aussi tot que je commence à prendre
Dens le mol lit le repos désiré,
Mon triste esprit hors de moy retiré,
S'en va vers toy incontinent se rendre.”

Evenmin als in de door Prof. MOONEN (1969) aangehaalde regels van CLÉMENT MAROT heeft „incontinent” hier urologische betekenis. Het bed zou snel van „mol” in „mouillé” veranderd zijn. Het door deze dichters gebruikte „incontinent” is afgeleid van het Latijn „in continenti (tempore)”, onmiddellijk, het urologische van het Latijn „incontinens”, niet in staat iets te bevatten (DAUZAT).

Ik ben het met de voorlaatste regel van Prof. MOONEN dus geheel eens: „Uiteindelijk had noch de letterkundige, noch de collega bij het begin van deze les gelijk.”

Literatuur: DAUZAT, A. (z.d.) *Dictionnaire étymologique de la langue française*. Larousse, Parijs. — LABÉ, LOUISE, *Sonnets, in Poètes du XVIIe siècle* (1953) Bibliothèque de la Pleiade. Gallimard, Parijs. — MOONEN, W. A. (1969) Maligne incontinentia urinae. *Ned. T. Geneesk.* **113**, 1301.

's-Gravenhage, 31 juli 1969

L. J. ENDTZ

ARTS, RECHT EN WET

Voor de medicus-practicus is er permanent en op een breed front een confrontatie met recht en wet. Dit behoeft hier geen uiteenzetting. Wel gaat het hier over de tegenstelling tussen wet en recht, die de arts wat hulpeloos maakt:

In *Medisch Contact* van dit jaar refereert het Hoofdbestuur van de Maatschappij van Geneeskunst aan de uiteenzetting van professor ENSCHEDÉ, waarom artsen die aborteren op medische gronden onder de zg. strafuitsluitingsgronden kunnen vallen. Inmiddels heeft professor ENSCHEDÉ zijn mening van 1966 gewijzigd: hij keert zich niet meer tegen formele legalisering van de medische abortus provocatus. Deze meningswijziging ontkracht overigens zijn destijds gehouden betoog niet, daar dit op elke wettelijk strafbaar gestelde daad toegepast kan worden. Het hoofdbestuur heeft echter een andere redenering: dit stelt (l.c.) dat een arts, die op grond van de strafdreiging in de wet een abortus weigert, zich daarbij ten onrechte achter de wet verschuilt. Dit gaat wat ver.

Een wet is er om gerespecteerd te worden en in principe komen er sancties bij overtreding. Wanneer nu respect voor een wet tot aanmerkingen van een hoog medisch college kan leiden, staat de boel wel op zijn kop.

Maar nu collega SCHUURMANS STEKHOVEN (1969) in dit tijdschrift. Deze zwaait met de strafwetartikelen nr. 300, 301, 305 e.a. welke handelen over mishandeling. Deze artikelen kunnen nu worden toegepast, geeft collega SCHUURMANS STEKHOVEN aan, bij de beoordeling van operaties en resuscitaties. Hier geen praten over rechtvaardigingsgronden of schulduitsluitingsgronden.

In concreto wordt de vraag dus, welke redenering de positionele en justitionele ambtenaren zullen toepassen indien hun een vermeend strafbaar feit ter ore komt. In feite wordt het zo, dat zowel het doen als het nalaten van alle medische ingrepen kwestieus wordt en in feite niet meer wordt geregeld bij de wet; althans niet zo duidelijk, of de werkelijke rechtsvorming komt meer in handen van de uitvoerende macht dan van de wetgevers.

Nu is een dergelijke verschuiving ook aan de orde bij het

nieuwe ontwerp met betrekking tot de voorlopige hechtenis (verg. D. ARENDSHORST 1969).

Dat er wel eens aanzienlijke spanningen kunnen zijn inzake rechtspraak, is kort geleden in Amsterdam gebleken bij de procedure omtrent de Maagdenhuis-affaire en de recente veroordeling in Amsterdam van de S.J.-secretaris. Tenslotte is er recentelijk nog een onverkwikkelijke zaak aan het licht gekomen: een rechter die als verdachte in een aanrijdingszaak in Haarlem de politie in een kwaad daglicht stelt en wel publiekelijk.

Al met al is er voor degenen, die streven naar rechtszekerheid, toch een verlangen naar duidelijke wetsteksten, die overbodig en onmogelijk maken, dat de rechter subjectief en al te subjectief de wet interpreteert bij zijn rechtspraak.

Literatuur: ARENDSHORST, D. (1969) Van de poespas af en de bak in. *De Groene*, 9 augustus. — ENSCHEDÉ, CH. J. (1966) Abortus op medische indicatie en strafrecht. *Ned. T. Geneesk.* **110**, 1349. — Richtlijnen medische indicaties abortus. *Med. Contact (Amst.)* **24**, 902. — SCHUURMANS STEKHOVEN, W. (1969) Arts en Wet. *Ned. T. Geneesk.* **113**, 1358.

Beverwijk, 11 augustus 1969

J. H. VAN MEURS

ACTIEVE EUTHANASIE

Misschien ligt het aan mijn gemis aan juridische scholing, dat ik de reactie van collega SCHUURMANS STEKHOVEN (1969) op een publicatie van J. H. VAN DEN BERG niet helemaal of liever helemaal niet kan volgen.

Hij beroept zich op een in zijn — en zelfs mijn — ogen magistrale formulering van het Amsterdamse Hof omtrent het menselijke leven als „een twee-eenheid van geest en biologisch substraat” als *conditio sine qua non* om van menselijk leven te kunnen spreken. Ik zie dan echter niet goed in, hoe pogingen om menselijk „leven”, dat niet meer aan deze voorwaarden voldoet te continueren in strijd zouden kunnen zijn met de „rechten van de mens” of zelfs strafbaar kunnen zijn krachtens art. 300/301 W.v.S., handelende over mishandeling. Deze bepalingen en die over de „rechten van de mens” vooronderstellen een menselijke existentie als substraat. Als deze door het ontbreken van genoemde „twee-eenheid” ontbreken, kan er m.i. toch moeilijk nog sprake zijn van mishandeling, c.q. schending van de „rechten van de mens”.

Misschien kan collega SCHUURMANS STEKHOVEN mij hierover opheldering verschaffen.

Literatuur: SCHUURMANS STEKHOVEN, W. (1969) *Ned. T. Geneesk.* **113**, 1358.

Eindhoven, 5 augustus 1969

A. E. HENSEN

Zolang rechtens (=juridisch) niet is vastgesteld waar — op welk punt, op welk ogenblik — de status van (levend) mens overgaat in de status van „lijk” (dood mens) zal de arts in tweestrijd verkeren over de vraag of hij mag of moet doorgaan met behandelen. Op dat zelfde „punt” houden inderdaad de „rechten van de mens” op en tevens de mogelijkheid van „mishandeling”.

„Leven” — HENSEN plaatst niet ten onrechte dat woord tussen aanhalingstekens — is echter niet alleen een biologisch en een juridisch begrip. Het is ook een filosofische en met name een „moraaltheologische” kwalificatie! En dat niet alleen ten aanzien van 's levens einde, maar vooral ook van 's levens begin.

De in de Mia-Versluis-zaak voor het Hof als getuige verschenen dominee aarzelde geen ogenblik om resuscitatie-beëindiging als „moord” te brandmerken. En de rooms-